

تربیت به سبک

کتاب‌های «رد پای نور»

سری کتاب‌های «ردپای نور» شامل دفتر اول «سیری در سیره تربیتی»، دفتر دوم «از دواج، مشکلات و راهکارها» و دفتر سوم «تربیت کودک در سیره تربیتی، استاد علی صفایی حائری است که به همت سید عبدالرضا هاشمی آرسنجانی جمع آوری شده است. این مجموعه، خاطرات چند سال حشر و نشر زندگی با استاد است و در کنار هر خاطره، بریده‌ای جالب از آثار استاد هم آمده است. در ادامه، چند پرش از این کتاب‌ها را خواهید خواند.

کنترل بچه‌ها با محبت به جای امر و نهی

توپ با شدت بسیار زیادی به شیشه بالای یکی از درها برخورد کرد و آن چنان صدایی بلند شد که شبیه منفجر شدن شیشه بود تا شکستن آن. محمد و موسی از ترس به اتاقی که مادرشان در آن بود، پناه بردند. آقای صفایی بدون این که تغییری در رفتارش رخ دهد، خیلی آرام به اتاق کناری رفت و بدون این که حتی خم به ابرو بیاورد، انگار نه انگار که مشکلی پیش آمده، به دوستانی که همراه ایشان بودند، می گفتند: حواس‌تون باشه شیشه توپا‌تون نره.

جارو را برداشت و شروع به جارو کردن خرده شیشه‌ها کرد. بعضی از خوسردی حاج شیخ به تنگ آمده بودند، با حالت اعتراض گفتند: چرا بچه‌ها رو تو بیخ نمی‌کنید؟ چرا چیزی بهشون نمی‌گید؟ حاج شیخ با همان خونسردی قبل گفت: «بچه‌ها که کاری با شما ندارن، اونا بازی خودشون رومی‌کنن، شما هم کار خودتون رو بکنین». وقت‌هایی که بچه‌ها حتی از سر و کول دوستان بالا می‌رفتند، ایشان عکس العملی نداشت و چیزی نمی‌گفت ولی در عین حال محدود موسی از ایشان حساب می‌بردند. حاج شیخ بیشتر از این که با امر و نهی بچه‌ها را کنترل کند با نگاه یا به تعبیر خودشان با محبت کنترل‌شان می‌کرد.

برگرفته از کتاب ردپای نور، دفتر سوم، صفحه ۳۹

مربی اگر از مسئولیت‌هایش الهام بگیرد و از توصی به حق الهام بگیرد، ناچار حق را در مان‌ده می‌کند و ما را به اونز دیک می‌نماید و از غیر او آزاد می‌سازد. این چنین مربی نگاه‌هایش در س است و سکوتش در س است و حرف‌هایش در س است.

(مسئولیت و سازندگی، ص ۸۵)

زندگی یعنی مشکل

به مشکلات هجوم بیاور. زندگی یعنی مشکل و انسان یعنی کسی که این مشکلات را از میان برمی‌دارد، نه خودش را بپازد و... اگر مشکلات را محاصره نکنی، مشکلات تو را محاصره می‌کنند و ناامید و ذلیل می‌سازند.

برگرفته از کتاب ردپای نور، دفتر اول، صفحه ۶۰

۲ خصوصیت برای واکسینه کردن کودک

یک روز که در جمع دوستان نشسته بودیم، نوجوانی با دفتری در دست وارد شد و پس از سلام و احوال‌پرسی دفتر را به حاج‌شیخ داد. شیخ با وسواس و دقت شروع به خواندن آن‌ها کرد. از قرار معلوم چند سوال به همراه اشعاری که داشت، نوشته بود. نوجوان با دیدن شور و اشتیاق و وسواس آقای صفایی که در خواندن به خرج می‌داد سر از پا نمی‌شناخت. در نهایت حاج شیخ متنی در پاسخ او نوشت و قرار شد این تبادل اطلاعاتشان ادامه داشته باشد. وقتی احساس او را می‌دیدم که با دیدن آقای صفایی که مشغول خواندن متن وی با دقت و در حال نوشتن جواب است، انصافا دوست داشتم به جای او می‌بودم.

(برگرفته از کتاب ردپای نور، دفتر سوم، صفحه ۷۹)

مربی باید در کودک سه خصوصیت را بارور کند و این گونه او را واکسینه نماید: ۱- شخصیت و استقلال، ۲- حریت و آزادمنشی و ۳- تفکر و تحلیل. بهترین شیوه آموزش، طرح سوال در ذهن دانش‌آموز است. باید شاگرد را از پل شک عبور داد و به یقین رسانید. معلم بایستی فرصتی به شاگرد بدهد تا فکر کند و سپس به او کمک کند تا اندک اندک به اشاره‌های معلم به جواب برسد.

(تربیت کودک، ص ۲۳۳)

حرکت در مسیر مسئولیت و سازندگی

در سالروز درگذشت استاد علی صفایی، با تکیه بر آثارشان

نگاهی داریم بر دیدگاه‌های ایشان در مباحث تربیتی

و از توجه نسل جوان به کتاب‌های استاد گفتیم

پرونده

۱۸ ساله بود که اولین کتابش را نوشت به نام «مسئولیت و سازندگی»، تا آخرین لحظه عمر نسبتاً کوتاه اما پر برکتش تا ۴۸ سالگی، یعنی روزی که در ۲۲ تیر سال ۷۸ به رحمت خدا رفت، به‌طور پیوسته در تکاپو بود که ببیند رشد و دیگران را هم به اندیشیدن ترغیب کند. به دنبال رشد بود؛ این که هدف از خلقت را درک، رابطه خودش و خدا را تنظیم و در مسیر پرورش استعدادها، شکوفایی و بهتر بودن حرکت کند. استاد علی صفایی، عمر ۴۸ ساله‌اش را با اخلاصی ستودنی صرف این کرد که دیگران را هم در مسیر خودش برای بهتر دیدن معنای زندگی همراه کند. مردی که به حوزه‌های مختلف تربیتی، تاریخ، هنر، ادبیات و عرفان مسلط بود و سعی می‌کرد در صحبت‌ها، رفاقت‌ها و آثارش افق‌های تازه‌ای پیش‌روی مخاطبش اعم از خانواده، دوست و خواننده کتاب‌ها ایجاد کند تا همه قدر استعدادهای شان را بدانند و به یاد بیاورند برای هدفی بزرگ به این دنیا آمده‌اند و هر لحظه در حرکت‌اند برای رسیدن به آن هدف. در سالروز درگذشت ایشان بهتر دیدیم در کنار گفت‌وگویی کوتاه به مدیر اجرایی انتشارات «لیلة‌القدر» که روی کتاب‌های ایشان متمرکز است، سری به آثار ایشان بزنیم که بهتر از هر کلامی، گویای عمق نگاه و صفای باطن ایشان است. با ما همراه باشید.

بیشتر مخاطبان کتاب‌های «عین صاد» جوانان هستند

مدیر اجرایی انتشارات لیلة‌القدر از پر فروش‌ترین آثار استاد و اشتیاق برای تهیه کتاب‌های ایشان از سراسر کشور و حتی روستاهای دور افتاده می‌گوید

مجید حسین زاده | روزنامه‌نگار

ماجرای شروع به کار انتشارات لیلة‌القدر به سال ۸۰ برمی‌گردد، یعنی ۲ سال بعد از فوت ناگهانی استاد صفایی حائری. در ابتدا عده‌ای از دوستان و شاگردان ایشان گرد هم آمدند تا نوشته‌ها و سخنرانی‌های زیادی را اسرو سامان دهند و منتشر کنند که از «عین‌صاد» به‌جا مانده است. هم‌اکنون انتشاراتی «لیلة‌القدر» با تلاش شاگردان ایشان وزیر نظر خانواده مرحوم حائری فعالیت می‌کند و نتیجه این فعالیت‌ها در این ۲۲ سال، انتشار ۷۱ جلد کتاب است. با حجت‌الاسلام «حامد زیدی» مدیر اجرایی انتشارات لیلة‌القدر گفت‌وگویی داشتیم که در ادامه خواهید خواند.

نوشته‌ها و سخنرانی‌های منتشر نشده زیادی از استاد باقی مانده است

او با این مقدمه که امروز به پنهان سالروز درگذشت استاد کتاب «خون خدا» که شرحی از زیارت عاشور است، رونمایی خواهد شد، می‌گوید: «بعد از رحلت حجت‌الاسلام صفایی حائری در ابتدای کار تمام هم و غم شاگردان استاد جمع‌آوری تمام نوشته‌ها و سخنرانی‌های ایشان و تدوین آن‌ها و انتشار به صورت کتاب بود، با وجود این، حجم سخنرانی‌ها و مطالب به‌جا

مانده از او به قدری زیاد است که تاکنون هم تعداد قابل توجهی از نوشته‌ها و سخنرانی‌ها باقی مانده و منتشر نشده است. همین امسال اگر خدا بخواهد، چندین کتاب دیگر رونمایی خواهد شد. حداقل ۲۰ عنوان هست که در برنامه داریم، حالا شاید هم بیشتر بشود».

«رشد»، پر فروش‌ترین کتاب استاد تا امروز بوده است

حجت‌الاسلام حامد زیدی مدیر اجرایی درباره میزان فروش کتاب‌های مرحوم حائری صفایی می‌گوید: «تا پایان سال گذشته بیش از یک میلیون نسخه از کتاب‌های ایشان فروخته شده است. درباره پر فروش‌ترین کتاب‌های استاد باید بگویم که بیشترین تجدید چاپ مربوط به کتاب «رشد» است که ۳۲ بار تجدید شده است و در چند سال اخیر به گونه‌ای شده که سالی ۲ بار چاپ می‌شود. از دیگر کتاب‌های پر فروش هم باید به «صراط»، «مسئولیت و سازندگی»، «نامه‌های بلوغ» و «حرکت» اشاره کنم که از دیگر کتاب‌های بسیار پر مخاطب استاد هستند و تاکنون بیش از ۲۰ بار تجدید چاپ شده‌اند.

حتی از روستاهای دور افتاده، پیگیر خرید کتاب‌های ایشان هستند

او درباره رنج سنی بیشتر مخاطبان استاد که کتاب‌های

ایشان را تهیه می‌کنند، می‌گوید: «در یک کلمه اگر بخواهم بگویم، جوان و میان‌سال هستند. عمده مخاطبان ما بین ۱۸ تا ۴۰ ساله و معمولاً جوان هستند، یعنی افرادی که هنوز به استقلال اقتصادی در زندگی شخصی خود نرسیده‌اند اما با اشتیاق کتاب‌ها را تهیه می‌کنند. حتی از کسبه هم مشتریان زیادی داریم که عمدتاً جوان هستند. من بیشتر آدرس‌هایی را که کتاب‌ها ارسال می‌شود، نگاه می‌کنم. باید به شما بگویم که ما از دور افتاده‌ترین روستاهای کشور، مناطق لب‌مرز و... هم مشتری داریم که مخاطب کتاب‌های استاد هستند. باید به شما بگویم هیچ شهری در کشور نیست که ما از آن‌جا مخاطب نداشته باشیم، البته طبیعتاً جاهایی که جمعیت بیشتری دارد، مخاطب بیشتر است».

ماجرای تعمیر کار یخچالی که مشتری ثابت کتاب‌های ایشان شد

«ماجره افراد نوحه‌آشنایی‌شان با استاد بسیار متفاوت و جالب است. خودم وقتی بعضی ایشان را می‌خوانم که به ما پیام داده‌اند، تعجب می‌کنم. بعضی آدم‌ها از ما می‌پرسند چطور با استاد صفایی آشنا شدیم و بعد چه اتفاقاتی در زندگی‌مان افتاد؟» حجت‌الاسلام حامد زیدی با این مقدمه می‌گوید: «مثلاً چند وقت پیش یک

۲ کتاب «آیه‌های سبز» و «مشهور آسمان» شامل درس‌های تربیتی از استاد علی صفایی است که می‌تواند برای هر مخاطبی خواندنی و آموزنده باشد

کوچک‌تر ندان آن خواهد بود.

همنشین بین‌هنگامی که با فلان شخص یا بهمان نفر می‌نشینی، او چه چیزی را در تو بزرگ می‌کند، خودش را یا خودت را یا دنیا را یا خدا را؟!

اهمیت سوال مادامی که سوال‌هایی در تو طرح نشده باشد، نه از مطالعات خود بهره می‌گیری و نه از تفکرات

آیه‌های سبز

استاد علی صفایی حائری (م)

انتشارات لیلة‌القدر

هدف تحمیلی نیست هدف تزیینی نیست و تحمیلی نیست و تزیینی نیست که هدف را به زور مربی آن نیست که هدف کسی است که بقبولاند. مربی کسی است که مقدمات تصمیم‌ر افراهم می‌کند، زمینه را می‌چیند تا طرف، خود تصمیم‌گیر دویابد. **اهمیت عبودیت** از تو تنها عمل نمی‌خواهند. عمل اسکناس است که ارزش ندارد. ارزش آن وابسته به پشتوانه آن است. مهم عبادت نیست، مهم عبودیت است. **روش کار مهم است** مهم سیر مطالعه نیست، روش کار است. تو

باید پیش از مطالعه «طرح سوال» و تنظیم سوال و تحلیل سوال را طی کرده باشی تا بتوانی با جواب‌هایی که در کتاب هست، عمیق‌تر برخورد کنی و آن‌ها را بپذیری یا دور بریزی.

شرایط خوب شدن مردم را فراهم کنیم برای من این مهم نیست که این‌ها درست بشوند و خوب بشوند یا نه و کار من این نیست که به آن‌ها شکل بدهم و آن‌ها را بسازم. مهم این است که شرایط خوب شدن آن‌ها فراهم بشود و

آن‌ها بتوانند از زیر جبرهای حاکم آزاد شوند و با تضادهای به فضای آزاد برسند و در این فضا، خودشان برپا بایستند و خود را شکل بدهند و بسازند یا خراب کنند. هدف این نیست که مردم خوب بشوند بلکه هدف این است که شرایط خوب شدن آن‌ها فراهم بشود. آن‌گاه آن‌ها هستند که می‌توانند انتخاب کنند و اتخاذ کنند.

حفظ غرور یک خانواده پس

از مرگ تصادفی دوستش، می‌خواست که زندگی آن‌ها را بچرخاند و می‌خواست که با عزت آن‌ها را حمایت کند. پس از مراسم باشکستگی و شرمندگی به خانواده مصیبت زده دوستش ابراز کرد که می‌خواهم به شما چیزی بگویم و ناچارم از شما چیزی بخواهم. فلانی مبالغه زیادی به من وام داده بود و حتی از من سند و شاهی هم نگرفته بود و حالا که رفته بار من سنگین شده و در برابر وارث او وامدارم. خواهش می‌کنم که مرا مراعات کنید و به اقساط ماهانه از

من بگیری؛ چون گرفتارم و توان پرداخت یک‌جا را ندارم. آن خانواده با عزت و حتی غرور، این ماهانه را به خیال مطالبه دریافت کرد و تا آخر از آن کارواقف نشد.

تشکر ز بیا وقتی کسی او را با وسیله به جایی می‌رساند، تشکرهای معمول و جاری را نمی‌گفت و چنین دعا می‌کرد: «راه دور ما را نزدیک کردی، خدا راه‌های دور را نزدیک کند» و گاهی می‌فرمود: «ما را به مقصد رساندی خدا تو را به مقصدت برساند».

نفر به ما پیام داد که من تعمیر کار یخچال بودم و اهل مطالعه کتاب نبودم. یک روز داشتم یخچال مشتری‌ام را تعمیر می‌کردم که دیدم روی یخچال یک جمله نوشته شده که میخکوبم کرد. آن جمله این بود: «همه آدم‌ها

تنها هستند و این تنهایی با عصبان، خوشی‌ها، لذت‌ها، بی‌خیالی‌ها و بی‌خبری‌ها، در مان نمی‌یابد... دل آدمی، بزرگ‌تر از این زندگی است و این، راز تنهایی اوست. او چیزی بیشتر از تنوع و عصبان می‌خواهد. او محتاج تحرک و حرکت به‌سوی حق است». این جملات از کتاب

«نامه‌های بلوغ» استاد است. می‌گفت بدش رفتم جست‌وجو کردم، نویسنده آن را پیدا کردم و الان در حال مطالعه کتاب‌های استاد هستم و زندگی‌ام طوری دیگری شده است. می‌خواهم بگویم این‌طور نیست که فقط طلبه‌ها، دانشجویها، متفکرها و... اهل مطالعه کتاب‌های استاد باشند، الان از یک سری مشاغل در تهران، مشتری ثابت و خیلی پیگیر داریم که شاید باورش برای شما سخت باشد. گستره مخاطبان کتاب‌های ایشان چون بازیان فطرت با مردم حرف می‌زده است، خیلی زیاد است و این مسئله را من به چشم خود دیدم و بارها به من ثابت شده است».

اول خودسازی، بعد دیگر سازی جمله «اشهد ان محمدا عبده و رسوله» در نماز به ما می‌آموزد که اول باید عبد بود و بعد رسول! اول باید به عبودیت رسید و سپس رسالت خلق را بر دوش گرفت. اول خودسازی بعد دیگر سازی.

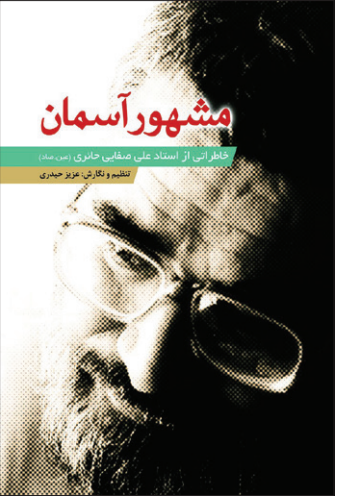
دنیا ت را بزرگ کن روزی طلبه‌ای پرسید: استاد چه کنیم دنیا ما را نکیرد و مزاحم راه نگردد؟ فرمود: باید از دنیا بزرگ‌تر شوی آن وقت راحت می‌شوی چنان که وقتی کوچک و کودک بودی دنیا ت توپ و عروسک بود و اسیرش بودی ولی حالا که بزرگ‌تر شده‌ای دیگر در

آن دنیا نمی‌کنجی و به بچه‌های کنونی می‌خندی و از اسارت‌شان در شگفتی.

عشق به امام زمان می‌گفت که عشق به او «امام زمان (عج)» برداشتن بارهای اوست. چون عاشق، امر معشوق را عهده‌دار می‌شود و می‌گفت: اگر به من بگویند امام زمان در دو خیابان آن طرف‌تر ایستاده است و در همان حال جوانی از من پرسش داشته باشد، من نزد امام نمی‌روم چرا که آن وقت امام مرا توبیخ می‌کند: چرا سرپست خودت ناپستاده‌ای! **نماز، حال تو را نشان می‌دهد**

نماز، حال تو را نشان می‌دهد نه این که حال بدهد. نماز میزان و مثل درجه‌ت است. همان‌طور که در حدیث داریم از نماز مصلی گاهی یک دوم و گاهی یک سوم و گاهی یک چهارم و... قبول می‌شود.

فکر را باید آزاد کرد می‌گفت نفس را باید تزکیه کرد، فکر را باید آزاد کرد تا در دست قضاوت کند و مثال زیبایی می‌زد که طلا فروش‌ها هنگام کشیدن طلا، پنکه‌ها را خاموش می‌کنند تا جریان هوا در ترازوی سنجش اثر نگذارد!

مشهور آسمان

طهرانی از استاد علی صفایی حائری (م)

انتشارات لیلة‌القدر